

REGISTER VAN BESCHERMDE STADS- EN DORPSGEZICHTEN
(art. 21 Monumentenwet)

Gemeente: 's-Graveland
Plaats: 's-Graveland
Provincie: Noord-Holland

DE MINISTER VAN WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID EN CULTUUR

EN

DE MINISTER VAN VOLKSHUISVESTING, RUIMTELIJKE ORDENING EN MILIEUBEHEER

Overwegende, dat het ruimtelijke karakter van 's-Graveland uniek is door het strakke 17e-eeuwse plan van aanleg langs de trekvaart in combinatie met de concentratie van buitenplaatsen en de bijzondere ruimtelijke relatie tussen de buitenplaatsen en de dorpsbebouwing;

dat de ruimtelijke ontwikkeling grotendeels binnen de ruimtelijke structuur van de 17e-eeuwse aanleg heeft plaatsgevonden;

dat het bebouwingsbeeld en de beplanting van zowel de dorpsbebouwing als de buitenplaatsen samenhangend en waardevol is;

dat het gebied derhalve een beeld oplevert dat van algemeen belang is vanwege de schoonheid en het karakter ervan;

Gehoord de Monumentenraad, de Raad van de gemeente 's-Graveland, Gedeputeerde Staten van Noord-Holland en de Rijksplanologische Commissie;

B E S L U I T E N

het gebied in de gemeente 's-Graveland, zoals is aangegeven op de bij deze beschikking behorende tekening nr. 275, en zoals omschreven in de toelichting bij deze beschikking, aan te wijzen als beschermd dorpsgezicht in de zin van artikel 20 van de Monumentenwet.

Van deze beschikking, waarvan mededeling zal worden gedaan in de Nederlandse Staatscourant, zal afschrift worden gezonden aan de Monumentenraad, de Raad van de gemeente 's-Graveland, Gedeputeerde Staten van Noord-Holland en de Rijksplanologische Commissie.

De Minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur,
Mr.Drs. L.C Brinkman

De Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer,
Drs. E.H.I.M. Nijpels

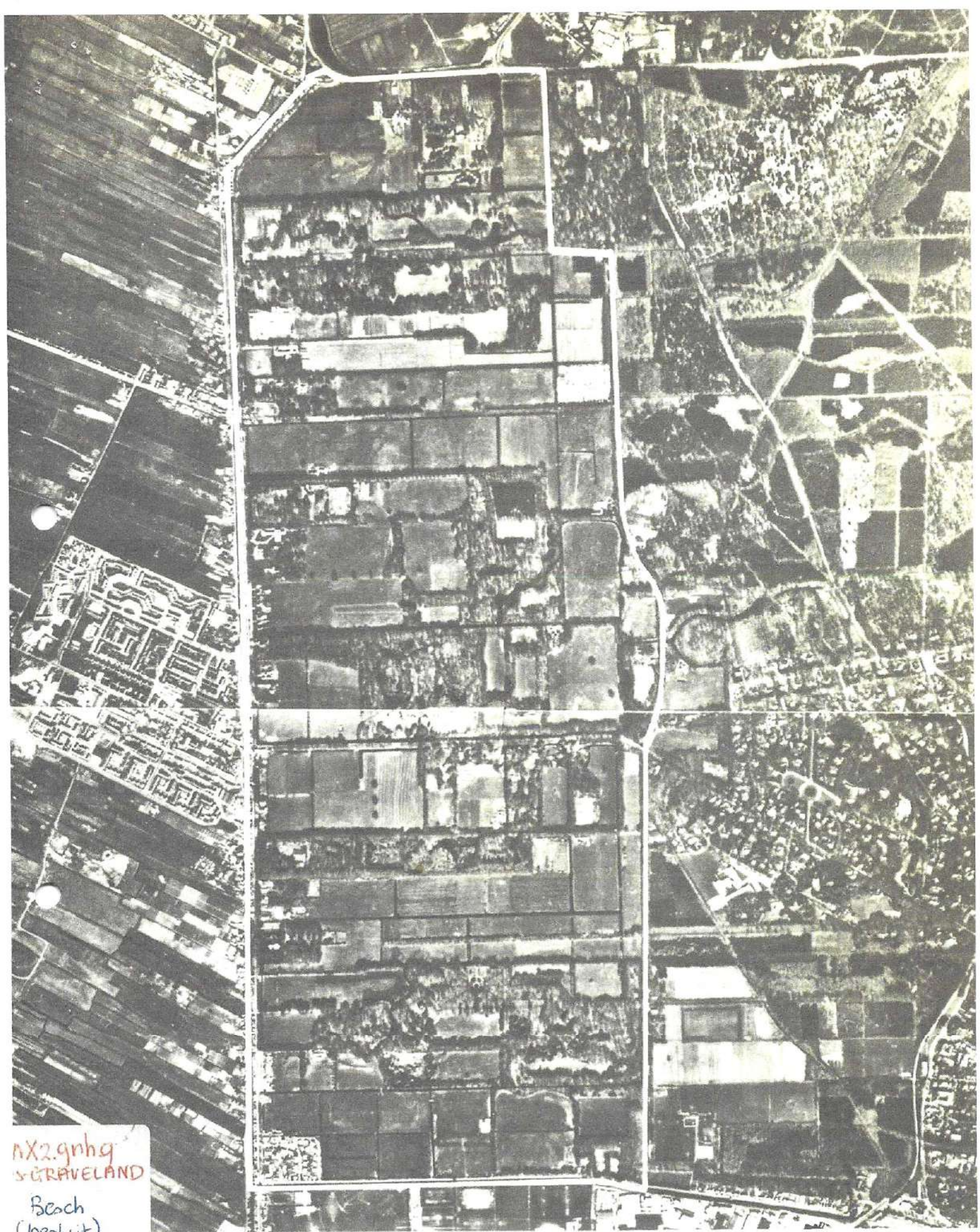
Beschikking van: 12 november 1986

Ministerie: s van Welzijn, Volksgezondheid
en Cultuur en Volkshuisvesting, Ruimte-
Afdeling: lijke Ordening en Milieubeheer.
Nr.: MMA/Mo-3682

Overeenkomstig het oorspronkelijke,
de secretaris van de Monumentenraad,

Drs. C.W.M. Hendriks

Datum van inschrijving. 29 OKT. 1987

dorpsgezicht 's-Graveland

NX2.0714
's-Graveland
Bes.
def. besluit

BESCHERMDE STADS- EN DORPSGEZICHTEN EX ARTIKEL 20
VAN DE MONUMENTENWET

's-GRAVELAND, gemeente 's-Graveland

Toelichting op het besluit tot aanwijzing van
's-Graveland tot beschermd dorpsgezicht

Het beschermde dorpsgezicht omvat het op bijgevoegde kaart
(Rijksdienst voor de Monumentenzorg, tekening nr. 275)
door een stippellijn omgrensde gebied.

RDMZ, januari 1985

INLEIDING

's-Graveland ligt in het overgangsgebied tussen de zandgronden van het Gooi en het Hollands-Utrechtse laagveengebied.

Het beschermde dorpsgezicht omvat het rechthoekige in de 17de eeuw ontgonnen gebied van ongeveer 4 bij 1,25 kilometer en de daarlangs gelegen 's-Gravelandse Vaart. Een aaneenschakeling van buitenplaatsen bepaalt in belangrijke mate het karakter van 's-Graveland. Deze buitenplaatsen soms afgewisseld door een agrarisch bedrijf, liggen binnen een strakke, op de 17de eeuwse ontginning gebaseerde verkaveling. Tussen de vaart en de weg langs de westzijde van het ontginningsgebied is op de resterende, smalle strook grond de dorpsbuurt gesitueerd.

Het unieke karakter van 's-Graveland met de concentratie van buitenplaatsen binnen het 17de eeuwse plan van aanleg en de bijzondere ruimtelijke relatie tussen dorpsbebouwing en buitenplaatsen, vormt de achtergrond van de aanwijzing tot beschermd dorpsgezicht.

ONTSTAAN EN ONTWIKKELING

De geschiedenis van 's-Graveland neemt een aanvang met de in 1625 bij de Staten van Holland en Westfriesland ingediende aanvraag voor een ontginningsconcessie van een strook grond langs de westelijke rand van het Gooi, bestaande uit heidevelden en afgegraven venen. Een dergelijke onderneming, die het verkrijgen van vruchtbare gronden beoogt, is in die periode een gebruikelijke investeringsmogelijkheid voor het in de handel en scheepvaart verworven kapitaal. Het is echter de vraag of de participanten, zes invloedrijke Amsterdammers, bij de eerste opzet uitsluitend van agrarisch gebruik zijn uitgegaan, zoals dit in het algemeen het geval is geweest bij de Noordhollandse droogmakerijen. Waarschijnlijk heeft in 's-Graveland de mogelijkheid van het oprichten van een zomerverblijf, weliswaar in combinatie met een agrarisch bedrijf, van het begin af aan een rol van betekenis gespeeld.

De ontginningswerkzaamheden bestaan uit het afgraven van de zandgronden en het egaliseren van het afgegraven veen. Volgens een rechte, noord-zuid gerichte lijn wordt langs de oostgrens van het concessiegebied een scheidingswal tegen zandverstuivingen opgeworpen en wordt langs de westgrens ten behoeve van de afwatering en de afvoer van het zand een vaart gegraven. Aan weerszijden van deze vaart, de 's-Gravelandse Vaart, worden wegen aangelegd, de Rade langs de westzijde, tevens tot in de 19de eeuw de grens tussen Holland en Utrecht, en de "Lange Wegh" langs de oostzijde, het huidige Noorder- en Zuidereinde. Het gebied bestaat uit 27 oost-west gesitueerde, identieke kavels en wordt door sloten van de weg en de wal gescheiden. De van vóór de ontginning daterende verbindingen tussen het Gooi en Kortenhoef en Ankeveen zijn volgens een in de structuur van het nieuwe gebied passend tracé, als Leeuwenlaan en Ankeveense Pad gehandhaafd. Ter hoogte van Hilversum wordt een dwarsvaart, de Gooise Vaart aangelegd.

Door de strakke, rechtlijnige opzet van de ontginning wijkt het gebied qua structuur sterk af van de directe omgeving, aan de ene zijde de hoger gelegen, licht geaccidenteerde zandgronden van het Gooi en aan de andere zijde het weidegebied met de zuid-oost gerichte strokenverkaveling. Een kaart van het Gooi en een gedeelte

van de Vecht uit 1636 door C. Danckersen de Ry geeft een inzicht in de opzet van het kort daarvoor gereedgekomen "Nieuw Schraven Landt".

Na de totstandkoming van de ontginning worden de 27 kavels onder de participanten zo verdeeld, dat ieder een aaneengesloten gebied van 2 1/2 kavel aan het Noordereinde en van 2 kavels aan het Zuidereinde bezit. Over de nadere inrichting van 's-Graveland in de eerste decennia is weinig bekend. Wel kan uit een aantal factoren afgeleid worden dat er eerder van een woon- dan van een agrarische ontwikkeling sprake is geweest. Het feit dat het terrein van enkele buitenplaatsen niet geheel is afgegraven pleit hiervoor. Voorts wordt aan de aankleding van het landschap meer aandacht besteed dan een agrarische functie zou vereisen. Zo wordt beplanting met bomen niet alleen langs de wegen maar ook langs de sloten tussen de kavels voorgeschreven. Ook de te beplanten stroken langs de wegen zijn verhoudingsgewijs breed.

Een goede verbinding met Amsterdam wordt van het begin af aan van belang geacht. In de "Cavel-conditien" wordt gesproken van een vaart naar de Vecht, welke in 1638 als onderdeel van de trekvaart Amsterdam-Weesp-'s-Graveland tot stand is gekomen. Vanaf 1644 wordt een veer- en beurtvaartdienst op Amsterdam onderhouden.

In de "Cavel-conditien" wordt niet ingegaan op de noodzaak een dorpskern aan te leggen. Er schijnt zich binnen korte tijd wel een dorpsgemeenschap te ontwikkelen. Wellicht hebben de eigenaren in een later stadium beslist om de niet-agrarische bebouwing langs het Noorder- en Zuidereinde te situeren. In 1657 wordt voor de bouw van een protestantse kerk een hoek van een van de kavels, het huidige Hilverbeek, afgescheiden. De kerk, naar ontwerp van de Amsterdamse stadsarchitect Daniel Stalpaert, is gebouwd in de strakke classicistische stijl, die sinds het midden van de 17de eeuw in Noord-Nederland ingang vindt.

In het laatste kwart van de 17de eeuw, de periode waarin regenten meer uiting geven aan hun verworven rijkdom, begint het specifieke buitenplaatsenkarakter van 's-Graveland zich duidelijk af te tekenen. Het hoogtepunt van de bloei van 's-Graveland ligt in de 18de eeuw en wordt voornamelijk bepaald door een betrekkelijk gering aantal Amsterdamse families.

De rond 1735 bij Ottens uitgegeven kaart van het Gooi geeft een inzicht in de situatie in deze periode.

Door samenvoeging van kavels na de eerste verdeling van het gebied is er een variatie in kavelbreedten ontstaan, die duidelijk overeenkomst vertoont met de huidige situatie. Langs het Noordereinde komen verhoudingsgewijs de meeste grote buitenplaatsen voor, waarvan sommige zich uitstrekken over de gehele breedte van de oorspronkelijk uitgegeven 2 1/2 kavel. Qua omvang zijn de huidige buitenplaatsen Swaenenburg, Schaep en Burgh, Boekesteijn, Brambergen, Sperwershof en Hilverbeek vergelijkbaar met de weergegeven situatie.

Langs het Zuidereinde heeft, met uitzondering van Trompenburgh, meer een versnippering van het gebied tot kleinere buitenplaatsen plaatsgevonden. Opvallend is de grote afwisseling in de situering van de huizen van de buitenplaatsen ten opzichte van de weg. De ontsluiting vindt voornamelijk plaats via het Noorder- en Zuidereinde, met uitzondering van de buitenplaatsen op de kavels aan de Franse Kampweg, de Leeuwenlaan en de Gooise Vaart, welke op deze dwarsverbindingen georiënteerd zijn. Een aantal kavelsloten in de erfscheiding staat, overeenkomstig de huidige situatie, in directe verbinding met de 's-Gravenlandse Vaart. Uit de weergegeven situatie blijkt de ontginning aan de oostzijde met twee stroken te zijn uitgebreid: het Naarder- en Trompenveld. Hierin is ten zuiden van de Leeuwenlaan ter plaatse van het huidige Jagtlust een huis weergegeven. Voor het overige lijkt dit gebied nog niet te zijn opgenomen bij de verschillende buitenplaatsen. De buitenplaats Bantam is eerst aan het einde van de 19de eeuw aangelegd. De tuinen zijn voornamelijk naar Frans voorbeeld aangelegd in de zogenaamde formele stijl. Hierbij gaat de voorkeur uit naar kunstmatige geometrische vormen, rechte lanenstelstels, geschoren hagen en dergelijke. Het is een stijl die duidelijk verwant is aan het strakke verkavelingspatroon van 's-Graveland.

Het is opmerkelijk dat de kaart van Ottens wel de beplanting langs het Noorder- en Zuidereinde weergeeft, maar niet de dorpsbebouwing. Het staat vast dat de verzorging van de buitenplaatsen in de 18de eeuw geleid heeft tot een toename van het aantal inwoners. De wasserijen, die zich aanvankelijk alleen op 's-Graveland, maar later ook rechtstreeks op Amsterdam richten, ontwikkelen zich in die tijd tot een bedrijfstak van enige omvang. Evenals in de huidige situatie ontbreken ook rond 1735 de bomenrijen langs het gedeelte van het Zuidereinde ten zuiden van de Gooise Vaart. Aan het einde van de 18de eeuw komt aan het Zuidereinde na samenvoeging van verschillende kleinere buitenplaatsen de grote buitenplaats Gooilust tot stand.

In de 19de eeuw maakt de bewerkelijke Franse tuinaanleg plaats voor de zogenaamde Engelse landschapsstijl. Aan de natuur ontleende patronen vormen de basis voor de aanleg van een park. Kenmerkend zijn grillig gevormde waterpartijen en glooiende, door hoogopgaande beplanting, volgens vloeiende lijnen, omzoomde grasvelden. Het zijn vooral de in deze periode aangebrachte veranderingen in de parken die het huidige beeld van de buitenplaatsen bepalen. De buitenplaats Spanderswoud krijgt door toevoeging van de parken van Noord- en Zuid-Wolfsbergen zijn tegenwoordige omvang. Op de resterende westelijke helft van een van beide kavels wordt een pension "Huize Westerveld", het huidige gemeentehuis, gebouwd.

Op de kadastrale minute van ca. 1825 is ook de dorpsbuurt weergegeven. De grootste concentratie van aaneengesloten bebouwing komt voor in het gedeelte tussen de Hervormde Kerk en de Leeuwenlaan. Van deze kerk tot aan het Ankeveense Pad is de bebouwing bloksgevijs aaneengesloten gebouwd met relatief grote onbebouwde gedeelten daartussen. Voor het overige komt meer verspreide bebouwing voor.

Tegenover de bij de weg gelegen huizen van de buitenplaatsen Schaep en Burgh en Trompenburgh is geen dorpsbebouwing ontstaan. Bebouwing aan de oostzijde van de weg komt bij het Noordereinde alleen voor bij de kruising met het Ankeveense Pad en bij het Zuidereinde op meerdere plaatsen. Dit hangt mogelijk samen met de oriëntatie van een aantal van de daar gelegen buitenplaatsen op de Leeuwenlaan en de Gooise Vaart, waardoor de relatie met het Zuidereinde van minder belang werd geacht.

Sinds vorige eeuw zijn de buitenplaatsen niet in essentie gewijzigd. Het merendeel is momenteel eigendom van de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten.

In deze eeuw treedt een verdere verdichting van de dorpsbebouwing op zowel aan de vaartzijde als aan de overzijde van de weg, met name op die plaatsen, waar de buitenplaatsen als vanouds minder duidelijk op het Noorder- en Zuidereinde georiënteerd waren. In het gedeelte van Huize Westerveld tot aan de Leeuwenlaan is er sprake van een verdere centrumvorming. Langs het Zuidereinde komen woonbuurtjes tot stand, waarvoor ter plaatse de wegsloot wordt gedempt. Op het meest zuidelijke kavel worden sportvelden aangelegd.

HUIDIG RUIMTELIJK KARAKTER

Het huidige ruimtelijke karakter van 's-Graveland wordt nog altijd bepaald door de regelmatige verkaveling en de strakke stedenbouwkundige opzet uit de 17de eeuw met de vaart en de weg daarlangs als basis. Het Noorder- en Zuidereinde, de belangrijkste weg en doorgaande route in 's-Graveland, vormt de scheiding tussen de smalle strook dorpsbebouwing aan de westzijde en het vanaf de weg verkavelde buitenplaatsengebied aan de oostzijde. De bomenrijen langs deze weg en de Leeuwenlaan alsook de oprijlanen en kavelsloten benadrukken het rechtlijnige karakter van de structuur.

Aan het Noordereinde komen naast woonhuizen, in het als centrum functionerende gedeelte winkels en horecabedrijven voor en aan het Zuidereinde andere bedrijven, waaronder nog een enkele wasserij. Over het algemeen heeft de dorpsbebouwing zich binnen de oorspronkelijke schaal en maat ontwikkeld. Kenmerkend voor de opeenvolgende buitenplaatsen is de afwisseling tussen de openheid van de graslanden en de beslotenheid van de parken met de hoogopgaande beplanting. Door dwarsvaarten en bomenrijen is de oorspronkelijke verdeling van het gebied in rechthoekige kavels herkenbaar gebleven. De omvang van de parken is niet wezenlijk gewijzigd. Nog altijd zijn Schaep en Burgh, Boekesteijn, Spanderswoud, Hilverbeek en Gooilust de grootste buitenplaatsen.

Door verdichting van bebouwing langs de oostzijde van Noorder- en Zuidereinde en door het ontbreken van bomenrijen is, met name tussen het gemeentehuis en de Hervormde Kerk en ten zuiden van de Gooise Vaart, het huidige ruimtelijke karakter ten opzichte van de historische situatie gewijzigd.

De oorspronkelijke relatie tussen het dorp 's-Graveland en het open weidegebied met de karakteristieke strokenverkaveling is ter hoogte van Schaep en Burgh en Boekesteijn nog aanwezig. De overgang van het afgegraven gebied naar de hogergelegen zandgronden van het Gooi wordt gemarkeerd door de Corverslaan en de Oude Meentweg op de rand

van de hoge grond en is ten opzichte van de situatie kort na de ontginning niet wezenlijk gewijzigd.

Het karakter van bebouwing en inrichting van de buitenplaatsen en het karakter van de dorpsbebouwing in het "centrum" wordt voornamelijk bepaald door veranderingen uit het begin van de 19de eeuw.

Het merendeel van de bebouwing op de buitenplaatsen is geregistreerd als beschermd monument. Op het ogenblik is de bescherming van een aantal buitenplaatsen als totaliteit in voorbereiding. Op de als bijlage toegevoegde inventarisatiekaart is de historische ruimtelijke waarde van 's-Graveland in zijn huidige verschijningsvorm met het oog op de aanwijzing tot beschermd dorpsgezicht in hoofdlijnen weergegeven.

AANGEWEZEN GEBIED

's-Graveland vormt binnen de rechthoekige begrenzing van de 17de eeuwse ontginning een dermate hechte stedenbouwkundige eenheid dat dit gebied vrijwel geheel binnen het beschermde dorpsgezicht valt. Aan de westzijde is de westelijke oever van de 's-Gravelandse Vaart, een belangrijk structuurbepalend element, als grens aangehouden. De visuele relatie tussen 's-Graveland en de weg aan de overzijde van de vaart is door nieuwbouw in het weidegebied en door verdichting van de bebouwing aan Noorder- en Zuidereinde over het algemeen niet meer aanwezig.

Hoewel de overgang van 's-Graveland naar het weidegebied van Ankeveen op de hoogte van Schaep en Burgh en Boekesteijn zeker van belang is, is dit aspect niet verwerkt in de omgrenzing van het beschermde dorpsgezicht, omdat het in feite de openheid van een groot gebied betreft en de aanwijzing van een beschermd dorpsgezicht in dit geval daarvoor een niet adequaat instrument lijkt. Genoemd belang kan bescherming vinden in een bestemmingsplan conform artikel 10 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening.

De begrenzing aan de oostzijde valt samen met de gemeentegrens. De met bomen beplante onverharde laan langs de oostzijde van 's-Graveland, die als duidelijk herkenbare visuele grens van het buitenplaatsengebied zeker van betekenis is, is buiten de bescherming gelaten. Een deel van deze weg, de Corverslaan, geniet bescherming binnen het bestemmingsplan Corversbos van de gemeente Hilversum.

Het gedeelte van 's-Graveland ten zuiden van de Gooise Vaart is bij de bescherming buiten beschouwing gelaten, omdat de, door sportvelden gedomineerde inrichting van het gebied en het aan weerszijden bebouwde Zuidereinde zonder laanbeplanting anders van karakter is. De begrenzing aan de noordzijde wordt gevormd door de Franse Kampweg.

NADERE TYPERING BESCHERMDE WAARDEN

Bij de beschrijving van het huidige ruimtelijke karakter is aan de hand van de hoofdstructuur van 's-Graveland in het algemeen ingegaan op de belangen, waarop de bescherming is gericht. Ook de als bijlage toegevoegde historische ruimtelijke waarderingskaart geeft daar een globale typering van. Meer gedetailleerd is daar, van noord naar zuid gaande, nog het volgende aan toe te voegen.

Het dwarsprofiel van de noordelijke helft van het Noordereinde is

bijzonder waardevol. Aan weerszijden van de weg komen dubbele bomenrijen, veelal eiken of beuken, met grasbermen voor, met direct daaraan grenzend de 's-Gravelandse Vaart en de wegsloot.

Met uitzondering van een aantal dienstgebouwen, behorende bij de tegenover gelegen buitenplaatsen ontbreekt hier de bebouwing langs de vaart, waardoor er een boeiende visuele relatie is met de aangrenzende, eveneens onbebouwde Ankeveense polder.

De noordwestelijke hoek van het buitenplaatsengebied bestaat uit grasland dat begrensd wordt door de hoogopgaande beplanting van Swaenenburg en Schaep en Burgh. De oorspronkelijke strakke verkaveling is in de loodrecht op elkaar staande contouren van deze buitenplaatsen herkenbaar bewaard gebleven. Van de buitenplaatsen aan het noordelijke gedeelte van het Noordereinde, die zich alle over de volle diepte van de ontginning uitstrekken, zijn de huizen van Schaep en Burgh en Boekesteijn nabij de weg gelegen en ook duidelijk daarop gericht in tegenstelling tot de van de weg af gesitueerde huizen van Brambergen en Sperwershof. De parken van Schaep en Burgh en Boekesteijn met glooiende grasvelden en de hoogopgaande beplanting in gebogen lijnen zijn karakteristiek voor de 19de eeuwse aanleg in landschapsstijl.

Het waardevolle dwarsprofiel van het Noordereinde heeft in het gedeelte tussen, globaal gezien, het gemeentehuis en de kruising met de Leeuwenlaan, waar het "centrum" van de dorpsbebouwing ligt, aan waarde ingeboet. Van de dubbele bomenrij langs de oostzijde van de weg is één rij vrijwel geheel verdwenen en is er in de overgebleven rij nog nauwelijks sprake van continuïteit. De grasbermen zijn voor het merendeel verhard en de zone van particuliere stoepen langs de dorpsbebouwing aan de westkant van de weg heeft plaats gemaakt voor een breed trottoir. In het lange rechte straatbeeld zijn de bruggen over de dwarsvaarten als onderbrekingen van belang.

De kruising met het Ankeveense Pad, een relatief smalle weg met boombeplanting daarlangs, vormt een waardevolle overgang van het open naar het gesloten dorpsgebied. Vanaf dit punt wordt de westzijde van het Noorder- en Zuidereinde vrijwel ononderbroken begrensd door aaneengesloten, in de rooilijn gesitueerde bebouwing. Deze bebouwing is over het algemeen één bouwlaag en kap hoog met de nok veelal evenwijdig aan de straat gericht. Door de opbouw van de gevelwand in afzonderlijke bouwmassa's ontstaat een afwisselend straatbeeld. In het als centrum functionerend gedeelte van het Noordereinde zijn een bouwhoogte van anderhalf tot twee bouwlagen en een, ondanks de geringe perceelsdiepte, relatief smalle parcelering meer gebruikelijk. In samenhang daarmee komen ook nokken loodrecht op de straat gericht voor. Tevens is in dit gedeelte de historische vormgeving en detaillering van de bebouwing, gekenmerkt door een zekere eenheid in opbouw en geleding van de gevel en in materiaalgebruik van belang.

In het buitenplaatsengebied is het perceel ten zuiden van het Ankeveense Pad geheel als agrarisch gebied in gebruik. Het is het enige kavel, waar over de gehele diepte van de ontginning geen bossing voorkomt. Hierdoor en door de visuele begrenzing van het

perceel door de hoogopgaande beplanting van de naburige kavels is op deze hoogte het oorspronkelijke dwarsprofiel van de ontginning - vaart, weg, buitenplaats/agrarisch gebied, hoger gelegen zandgronden - duidelijk herkenbaar bewaard gebleven. De monumentale boerderij is markant aan de met bomen beplante oprijlaan van Spanderswoud gesitueerd.

Opvallend is de situering van de Hervormde Kerk in het buitenplaatsengebied tegenover de dorpsbebouwing. De kerk geldt als een gaaf voorbeeld van centraalbouw en is als een van de weinige uit de 17de eeuw stammende gebouwen in 's-Graveland voor de ontstaansgeschiedenis van het gebied van belang.

Het dwarsprofiel van de Leeuwenlaan met de dubbele bomenrijen, de grasbermen en de wegsloten aan weerszijden van de weg is bijzonder waardevol. Kenmerkend is de ligging van een aantal kleinere buitenplaatsen langs de zuidzijde van de weg ten opzichte van de overzijde, waar de buitenplaats Hilverbeek langs de gehele lengte van de Leeuwenlaan is gesitueerd. Twee theekoepels ten zuiden van de weg benadrukken het specifieke buitenplaatsen karakter ter plaatse. Door herprofilering van het kruispunt van het Noorder- en Zuidereinde met de Leeuwenlaan is de verkeersafwikkeling ter plaatse bijzonder dominant.

Langs het Zuidereinde zijn de bomenrijen met de grasbermen aan de oostzijde van de weg over het algemeen nog aanwezig. In tegenstelling tot de Noordereinde ligt langs een deel van het Zuidereinde een van de buitenplaatsen afgesplitste strook grond met eenvoudige vrijstaande historische bebouwing, zoals bijvoorbeeld Dubbelhoven. Kenmerkend is de ligging achter de wegsloot. Door de verspreide ligging van deze bebouwing is de visuele relatie met de daarachter gelegen buitenplaatsen niet verbroken.

Van de grote buitenplaatsen dateert alleen het hoofgebouw van Trompenburgh nog uit de 17e eeuw. Ook geeft de buitenplaats als totaliteit nog een indruk van het 17de-eeuwse karakter van 's-Graveland. Naast de, op zich ook voor die tijd, opmerkelijke vormgeving van het huis is daarvoor tevens de symmetrische opzet van het park met de centrale ligging van het huis nabij de weg van belang. Opvallend is voorts dat juist tegenover Trompenburgh geen bebouwing tot stand is gekomen langs de vaart en dat aan weerszijden van de weg de dubbele bomenrijen nog aanwezig zijn.

Van de laat 18de-eeuwse buitenplaats Gooilust zijn vanaf de weg voornamelijk de contouren van het park en de in de strakke verkaveling passende oprijlanen naar de buitenplaats en de boerderij Bouwzicht erfahrbaar. Het huis zelf is van de weg afgekeerd en is geheel in het park opgenomen.

Het dwarsprofiel van de op de zandgronden gelegen, onverharde Corverslaan en Oude Meentweg met bomenrijen aan weerszijden en het karakteristieke niveauverschil met het aangrenzende ontgonnen gebied is van bijzondere betekenis. Boeiend is het zicht vanaf deze weg op de "achterkanten" van de buitenplaatsen. In een aantal ge-

vallen zijn de kavels ontgonnen en afgegraven tot aan de oostgrens, wat een niveauverschil van 2 tot 3 meter volgens een loodrechte lijn kan geven. Soms heeft geen volledige ontginning plaatsgevonden en is bos aangeplant. Van Gooilust en Trompenburgh zijn in oostelijke richting over de zandgronden assen doorgetrokken, de huidige Gooilustlaan en Trompenburghlaan. Op de buitenplaats Hilverbeek heeft zandwinning, ter plaatse van het gebogen beloop van de Oude Meentweg, geleid tot de aanleg van waterpartijen in het bos. Ondanks de verschillende activiteiten op de diverse percelen is het strakke verkavelingspatroon in de rechte begrenzingen van parken en weilanden door bomenlanen en kavelsloten herkenbaar gebleven.

RESULTAAT
GEVOERD OVERLEG

Overeenkomstig het bepaalde in artikel 20 van de Monumentenwet zijn de gemeenteraad van 's-Graveland, Gedeputeerde Staten van Noord-Holland en de Rijksplanologische Commissie gehoord inzake het voorstel om 's-Graveland aan te wijzen tot beschermd dorpsgezicht. Genoemde instanties hebben positief geadviseerd met betrekking tot de voorgenomen bescherming en kunnen instemmen met het in procedure gebrachte voorstel. Op verzoek van Gedeputeerde Staten en de Rijksplanologische Commissie is de sluiskom van de Noordersluis bij de aanwijzing betrokken.

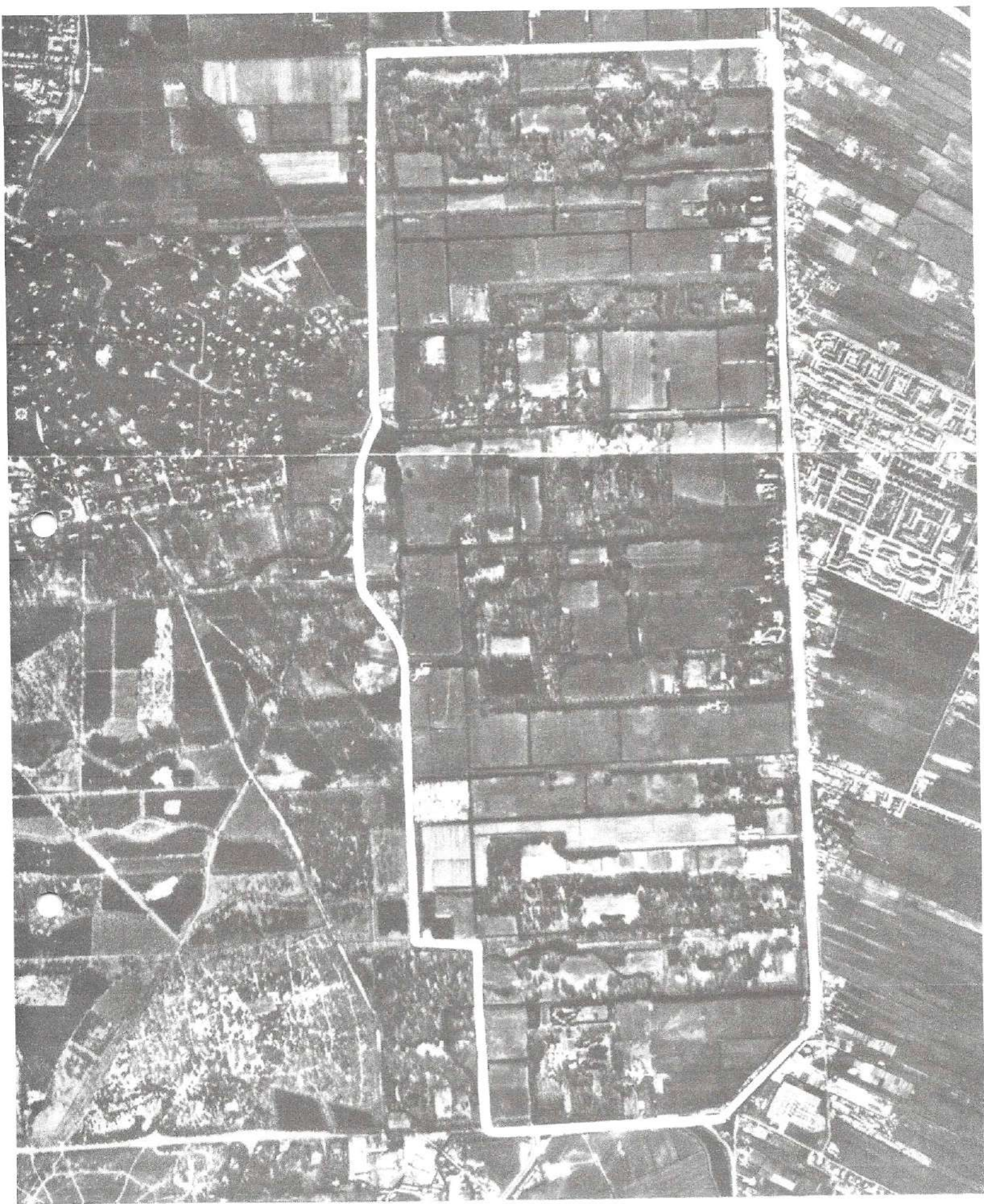
Voorts zijn de toelichting en de kaart naar aanleiding van het gevoerde overleg op ondergeschikte punten gewijzigd, c.q. aangevuld.

RECHTSGEVOLG
AANWIJZING

Ter effectuering van de bescherming van het aan te wijzen dorpsgezicht moet ingevolge artikel 37, lid 5 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening een bestemmingsplan ontwikkeld worden. De toelichting op de aanwijzing tot beschermd dorpsgezicht kan daarbij wat het beschermingsbelang betreft als uitgangspunt dienen.

Doel van de aanwijzing is, de karakteristieke met de historische ontwikkeling samenhangende structuur en ruimtelijke kwaliteit van het gebied te onderkennen als zwaarwegend belang bij de verdere ontwikkelingen binnen het gebied. De aanwijzing beoogt op die wijze een basis te geven voor een ruimtelijke ontwikkeling, die inspeelt op de aanwezige kwaliteiten, daarvan gebruik maakt en daarop voortbouwt.

In het sinds 1983 vigerende bestemmingsplan Oud 's-Graveland zijn vooruitlopend op de aanwijzing reeds beschermende maatregelen getroffen. Dit plan zal bij de wettelijk voorgeschreven herziening in beperkte mate aanvulling behoeven.

dorpsgezicht 's-Graveland (foto's)

VERKLARING

BEBOUWING OP DE STROOK GROND TUSSEN VAART EN WEG,
GLOBALE WAARDERING:

HISTORISCHE RUIMTEBEGREIZING VAN BELANG IN VERBAND MET

ROOILIJN, BEBOUWINGSSCHAAL EN HISTORISCH BEBOUWINGSBEELD.

ROOILIJN EN BEBOUWINGSSCHAAL.

ROOILIJN.

NIET-HISTORISCHE RUIMTEBEGREIZING TEN GEVOLGE VAN

ROOILIJNVERLEGGING OF SLOOP.

BEBOUWING IN HET BUITENPLAATSENGEBIED TEN KOSTEN VAN DE WEG,
WAARDERING PER OBJECT:

BEPALEND VOOR DE RUIMTELIJKE STRUCTUUR IN VERBAND MET:

SITUERING, BEBOUWINGSSCHAAL EN HISTORISCHE VORMGEVING;

SITUERING EN BEBOUWINGSSCHAAL.

NIET-HISTORISCHE SITUERING.

ANDERE ASPECTEN, BEPALEND VOOR DE HISTORISCHE RUIMTELIJKE STRUCTUUR

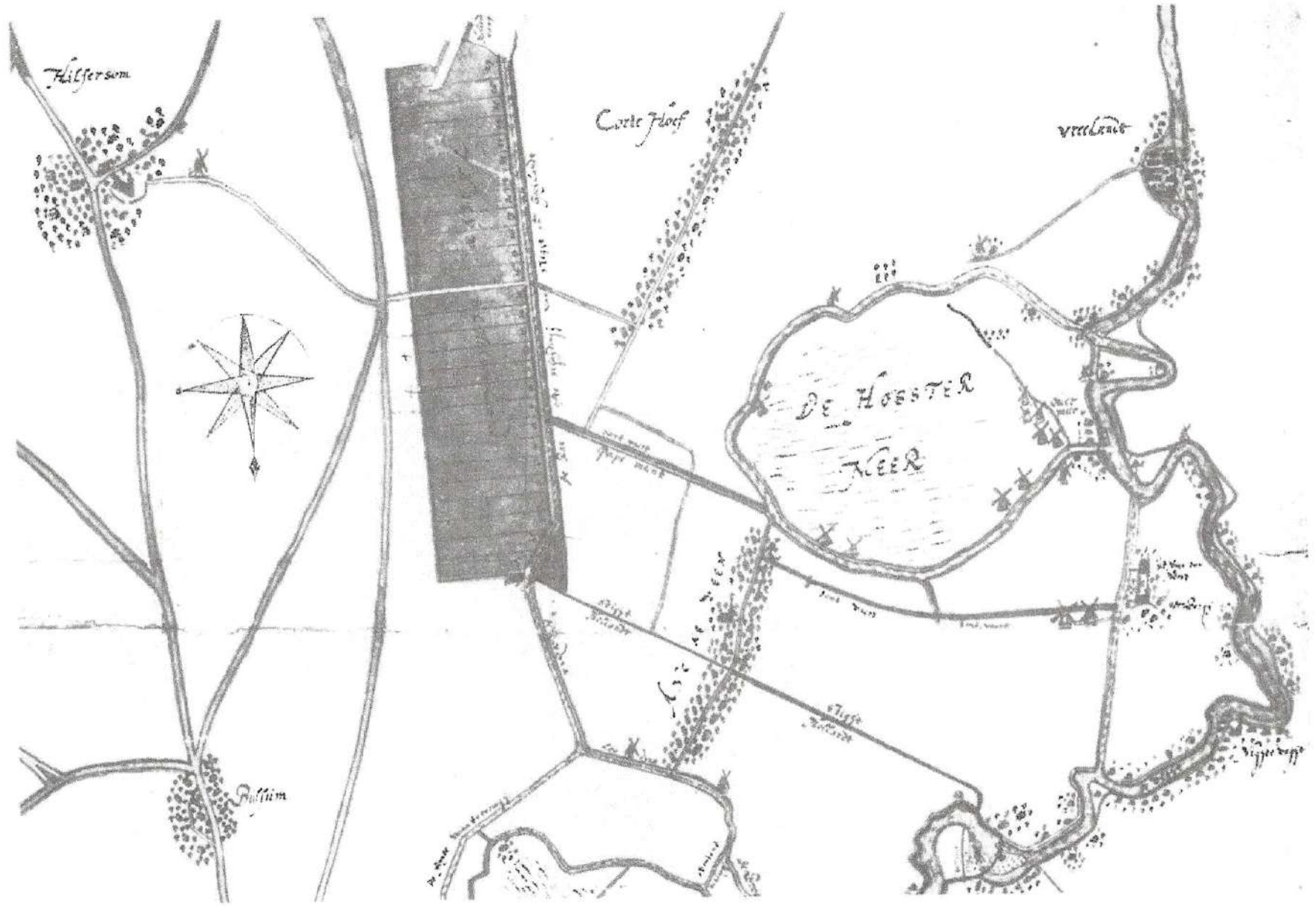
WATER,

BOMENRIJEN LANGS OPENBARE WEGEN,

HOOGOPGAANDE BEPLANTING,

OPEN RUIMTEN.

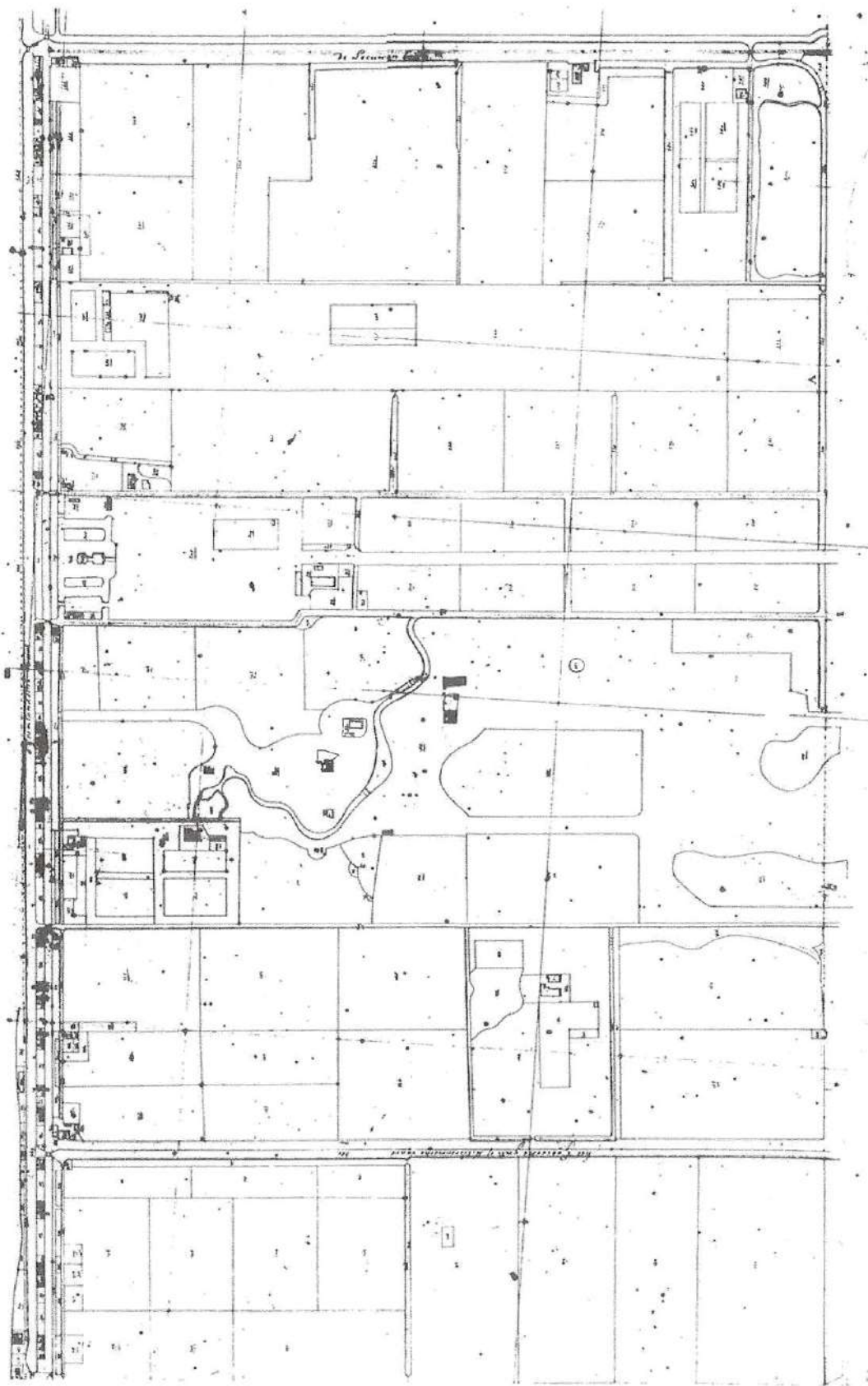
TUNMUR

's-GRAVELAND, Zuidereinde, kadastrale minute ca. 1825

's-GRAVELAND, Noorderinde
kadastrale minuut, ca. 1825

